

LAUDATIO ANEB KDO JE PAVEL SPUNAR

Odpověď na vznesenou otázku je snadná a jednoznačná: prof. PhDr. Pavel Spunar, CSc., je náš všem milý a všemi milovaný kolega. Co se však pod těmito slovy skrývá? Shrňme nejprve základní data:

Pavel Spunar se narodil 21. května v Praze. Dětství a mládí prožil v malebném a tichém území hradčanských Bašt. Po ukončení základní školy navštěvoval gymnázium ve Sládkově ulici v Bubenci, které v roce 1947 ukončil maturitou, při níž si k povinné češtině a vlastivědě vybral latinu a biologii. Od dětství hrál na klavír, miloval hudbu a výtvarné umění a tyto zájmy jej také ovlivnily při výběru studijního oboru na Filozofické fakultě Karlovy univerzity. Rozhodl se pro hudební vědu, k níž si přibral ještě dějiny umění. Uvědomoval si však, že nabídka míst pro absolventy těchto oborů je omezená, a proto se záhy zapsal i do knihovnických kursů, organizovaných fakultou. Přednášky a semináře jej naplňovaly uspokojením a uspokojení slibovala i představa života po ukončení studia: chtěl pracovat ve vědecké knihovně a při tom psát hudební kritiky; knihy miloval a první pokusy v hudební publicistice měl již za sebou.

Do plánů však zasáhly dějiny. Únor 1948 přinesl zásadní změny ve společnosti i na fakultě a student Pavel Spunar brzy pochopil, že svobodnému posuzování uměleckých děl je konec. Opustil proto formálně studium hudební vědy i dějin umění, nikoliv však zaujetí pro obsah těchto oborů. Byl už dobře obeznámen s problematikou středověkých rukopisů a tématy knižní kultury a to jej přivedlo do semináře pomocných věd historických.

Tady objevil nové předměty svého zájmu, paleografii a kodikologii. Paleografii byla také věnována doktorská disertační práce, v níž se zabýval vývojem bastardy v českých zemích. Rigorózum složil v listopadu 1951 a v únoru 1952 byl promován doktorem filozofie.

Po promoci nastoupil do veřejnosti dosud neotevřeného Památníku národního písemnictví na Strahově, kde pracoval nejprve jako knihovník, později se podílel na přípravě expozice. V lednu 1953 se stal pracovníkem nově založeného Kabinetu filologické dokumentace, jež vedl významný klasický filolog Bohumil Ryba. Úkolem Kabinetu bylo především shromažďovat informace a data o literárních středověkých památkách a Pavel Spunar zde začal se svými staršími kolegy, významnými literárními historiky Felixem Vodičkou a Antonínem Škarkou, pracovat na *Příručce k dějinám českého písemnictví*. Práce na části *Příručky* se stala jeho hlavním úkolem i poté, co v roce 1962 přešel do Kabinetu pro studia řecká, římská a latinská ČSAV (později Ústav pro klasická studia, nyní Kabinet pro klasická studia při Filosofickém ústavu AV ČR); tomuto pracovišti, kde působil v oddělení pro středověk a humanismus, pak zůstal věren až do současné doby. Kabinet byl také svědkem jeho kandidátské promoce na jaře 1968; jí předcházela obhajoba kandidátské práce, v níž se zabýval významnou rukopisnou památkou, *Vyšehradským kodexem*, a za pomoci paleografických, kodikologických a textově kritických metod určil jeho původ. Jeho závěry, jež vznik kodexu nově situovaly do Podunají a Řezna, byly vědeckou veřejností uznány za platné a přesvědčivé.

Pracovní dny prof. Spunara byly a jsou naplněny neutuchající činností: ze zkoumání středověké kultury vznikají hodnotné studie, početnými recenzemi informuje o nové literatuře, rozhovory a diskusemi s kolegy napomáhá tříbení názorů a stanovisek, svou sečtělostí, radami a nápovědami poskytuje mladým badatelům vodítko na jejich cestě. Jeho vědecké čin-

nosti se dostalo po zásluze ocenění: v roce 1996 byl zvolen řádným členem Učené společnosti České republiky, která navazuje na dávnou Královskou českou společnost nauk a sdružuje po vzoru francouzské akademie nejvýznačnější vědce, a v roce 2003 obdržel za přínos historickým vědám z rukou předsedkyně Akademie věd medaili Františka Palackého.

Pavel Spunar je člověk mnoha poloh a nuancí. Mohli bychom uvést řadu zajímavých stránek jeho osobnosti, soustředme však naši pozornost na ty, které nejvíce – v souladu s jeho životním krédem – směřují ku prospěchu a obohacení jiných lidí.

Pavel Spunar je organizátor vědeckého života, jehož moderátorský talent a elán se zapsal do paměti několika generací medievistů. V roce 1960 založil medievistickou skupinu Jednoty klasických filologů, kterou nepomenutelným způsobem vedl celých třicet let. Hlavní náplní činnosti skupiny (důvěrně nazývané „meďouši“) byly přednášky, občas se konaly i výlety a zájezdy. Početní posluchači přednášek oceňovali nejen zajímavá a aktuální témata, živé diskuse a výrazné osobnosti přednášejících (za jejich výběr vděčíme hledačskému úsilí Pavla Spunara), ale těšili se i ze zvláštní sounáležitosti a pospolitosti, která na přednáškách panovala. Bylo zásluhou Pavla Spunara, že ty dvě hodiny společného pobytu představovaly jakousi oázu uprostřed tehdy ne právě přívětivého světa, v níž spolu podle zásad akademické demokracie nekonfliktně komunikují lidé různých názorů. Ve skupině neexistovaly žádné přehradu mezi lidmi a i začínající a dosud nezkušení badatelé měli pocit, že jsou svými učiteli považováni za skutečné kolegy.

Organizátorských zkušeností Pavla Spunara intenzivně využila i doba po roce 1989. Působil jako předseda Rady fondu pro vydávání vědecké literatury AV ČR, která byla později přetvořena v Ediční radu AV ČR, jíž se stal místopředsedou. Patřil mezi první funkcionáře nově ustanovené gran-

tové agentury, kteří vytvářeli pravidla nové instituce a udávali směr jejímu dalšímu působení. Znalost akademického prostředí, přesná představa o jeho fungování, zkušenosti z vědecké práce a smysl pro objektivitu byly dobrými předpoklady pro funkci místopředsedy Akademického hodnotitelského grémia, které bylo v letech 1995–2000 hybnou silou transformace Akademie. Pro široký rozhled a důkladnou obecnou znalost vědecké problematiky byl Pavel Spunar zvolen i do vědeckých rad Centra mediévistických studií a Orientálního ústavu AV ČR.

Pavel Spunar je také katalogizátorem, jehož práce umožnila a usnadnila činnost dalších badatelů. Připomeňme soupis třeboňských rukopisů (*Soupis rukopisů v Třeboni a v Českém Krumlově*, Praha 1958), který dokončil po Jaroslavu Kadlecovi, soupis pramenů k husovskému a jeronýmovskému bádání (*Soupis pramenů k literární činnosti M. Jana Husa a M. Jeronýma Pražského*, Praha 1956), jež sestavil spolu s F. M. Bartošem, a především dva svazky obsažného *Repertoria* (*Repertorium auctorum Bohemorum provec-tum idearum post universitatem Pragensem conditam illustrans*, I, 1985, II, 1995), nepostradatelné pramenné pomůcky pro všechny, kdo se zabývají dějinami české vzdělanosti. Z cest do Švédska a Polska vzešly soupisy bohemik, chovaných v knihovnách na těchto územích.

Jako paleograf svou důkladnou znalostí písem upřesnil vědomosti o mnoha našich písemných památkách. Série studií o bastardě si získala uznání i v zahraničí a na jejím základě byl jmenován roku 1957 československým zástupcem v Comité international de paléographie, sídlícím v Paříži.

Pavel Spunar je rovněž kodikolog, jemuž prošlo pod rukama nespočetně rukopisů v našich i zahraničních knihovnách. Jednomu z nejvzácnějších, *Kodexu vyšehradskému*, věnoval dlouholetou pozornost: první výsledky zkoumání zveřejnil v kandidátské práci (1967), důkladný popis památky

a zhodnocení jejího významu ve vývoji knižní kultury předložil čtenářům spolu s Anežkou Merhautovou v roce 2006 v publikaci *Kodex vyšehradský*. Svě kodikologické vědomosti uplatňuje v Komisi pro soupis rukopisů a jako člen poradního sboru ředitele Národního muzea posuzuje svým hlasem nákup nových kodexů do muzejní sbírky. Pověst, kterou si jako kodikolog získal, ho přivedla mezi členy Centre international de codicologie se sídlem v Bruselu.

Dále je znám jako autor syntéz a výborů, po nichž s prospěchem sáhne každý, kdo potřebuje zasvěcenou informaci. Kniha *Kultura středověku*, sestavená pod redakcí prof. Spunara ze studií jednotlivých autorů, vyšla poprvé v roce 1972; druhé, rozšířené vydání se objevilo na knihkupeckých pultech v roce 1995. Rozsáhlé dílo *Kultura českého středověku* (Praha 1985), bohatě vybavené ilustracemi, je poučným a poutavým čtením o literatuře, architektuře a výtvarném umění našich předků. Potěšení z gnómičské literatury nabízí publikace *Smích a pláč středověku* (Praha 1987); texty, které z rukopisů Pavel Spunar vybral, přebásnila Dana Svobodová. Svým dílem přispěl do *Slovníku Judaismus, křesťanství, islám* (Praha 1994) a do jeho přepracované a rozšířené verze z roku 2003.

Jako vysokoškolského učitele jej od roku 1989 znají studenti v Praze a v Brně. Tématem jeho přednášek na Filozofické fakultě Karlovy univerzity byla kultura středověku, na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity si jej přisvojila katedra religionistiky. Tam se také habilitoval a roku 1995 získal profesuru. Svými zajímavými přednáškami a svými postoji ovlivnil nejednoho studenta.

Nelze ani opomenout lidské stránky jeho osobnosti. Pavel Spunar je příkladný kolega a přítel, vždy vlídný, laskavý a galantní, šířící dobrou náladu a optimismus, ochoten pomoci slovem i skutkem. Ješitnost či pýcha jsou mu naprosto cizí (kolik z nás jej po staru oslovuje pane doktore, ač

mu přísluší titul profesora!), nesouhlas a kritika jej neuráží. Jeho schopnost získávat si přátele je stejně obdivuhodná jako věrnost a náklonnost, které ke svým přátelům chová. Zná mnoho lidí a mnoho lidí zná jeho: jeho jméno a známost s ním usnadňuje navazování nových kontaktů a otvírá dveře dosud neznámých prostor.

Je chápající důvěrník, jehož schopnosti a ochoty naslouchat využil každý z nás. Zná dobře lidskou povahu, má pochopení pro všechny její nuance, dokáže se vcítit do pocitů jiných, na chyby upozorňuje s noblesou a laskavostí. Zajímá se o druhé a snadno získává jejich důvěru. Vyslechl již nejedno tajemství, byl seznámen s nejedním osobním problémem a pochybností, nikdy však důvěry nezneužil.

Vraťme se k otázce položené v nadpisu a využijme titulu našeho gratulačního sborníku ke shrnující odpovědi:

Pavel Spunar je ctitel krásy a moudrosti. Miluje moudrost uloženou ve starých i nových knihách, o moudrost usiluje svými slovy i skutky, hledá moudrost u svých bližních. Obdivuje krásu všeho druhu, žasne nad krásou přírody, vnímá krásu hudby a výtvarných děl, těší se z půvabu krásných lidí, oceňuje krásu duševní.

Přejeme mu, aby ho krása a moudrost ještě dlouho provázely, aby mu ještě dlouho přinášely radost. Dobře víme, že z jeho schopnosti reflektovat moudrost a krásu se budeme těšit i my.

Zuzana Silagiová